

Ochrona przyrody – ważny aspekt polskiego rolnictwa

Regulacje związane z ochroną przyrody i planowania przestrzennego oddziałują na ukształtowanie współczesnego prawa w odniesieniu do własności nieruchomości rolnych, a także warunkują rozwój obszarów wiejskich. Procedury związane z zagospodarowaniem miejsca pól wprowadzają w większości przypadków ograniczenia prowadzenia działalności rolniczej, uwzględniając zasady ochrony środowiska naturalnego. Interes ogółu zdaje się być ważniejszy od interesu samego rolnika.

*Marta Sieklucka, MODR Oddział Płock
marta.sieklucka@modr.mazowsze.pl*

W pierwszej kolejności należy wspomnieć, że rolnicy są zmuszeni do prowadzenia swojej działalności według nowych zasad, co niekiedy doprowadza do zakończenia działalności zważywszy na wprowadzone zasady zagospodarowania przestrzennego. Ingerencja w prawo własności nieruchomości przekłada się na określenie systemu zakazów i nakazów prowadzenia działań, które w rzeczywistości okazują się niekorzystne dla klimatu oraz środowiska. Zakazy wynikają pośrednio z aktów planistycznych, chociażby z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do obszarów Natura 2000. Uwzględniają zalecenia planów dotyczące zadań ochrony środowiska.

Zajmując się działalnością rolniczą, właściciel nieruchomości winien mieć możliwość zaplanowania potencjalnych zysków, co przekładałoby się na kwestię utrzymania rodziny. Rolnik jest pozbawiony podstawowego narzędzia osiągania dochodu. Biorąc pod uwagę zasady ochrony środowiska, działa na rzecz ogółu, szkodząc tym samym swoim interesom finansowym, które z czasem przekształcają się w egzystencjalne.

System odszkodowań, określony w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, czy także o ochronie przyrody w żaden sposób nie chroni rolnika. Rolnik pozbawiony możliwości zarobkowania dzięki wprowadzonym systemom ograniczeń nie jest w stanie skutecznie dochodzić swoich praw. Ponadto system pomocy nie przewiduje racjonalnego przeklasyfikowania rolnika, który z uwagi na wprowadzone ograniczenia, związane z ochroną przyrody, stracił możliwość zarobkowania.

Uregulowanie nadmiaru aktów związanych z ochroną przyrody będzie sprzyjać samemu środowisku naturalnemu. W obecnej sytuacji ich nadmiar prowadzi do nieprzestrzegania (z uwagi na istniejącą sprzeczność i niemożność rozeznania) zasad, który z obowiązków jest ważniejszy.

Rolnictwo funkcjonuje na styku trzech zasadniczych wymiarów aktywności gospodarczej. W rolnictwie industrialnym, w sferze ekologicznej można uwzględnić zanik bioróżnorodności, zanieczyszczenia oraz erozję gleby i nadmierną konsumpcję wody. Ujmowane jest w modelu równowagi wzrostu sektora rolno-spożywczego. Niestety, żaden z prowadzonych sektorów rolnictwa nie doprowadza do ostatecznego rozwiązania części agrarnej, jedynie po części łagodzi negatywne konsekwencje.

Niezaprzeczalnym faktem jest, że przyszłość rolników jest uzależniona od wdrożenia nowego paradygmatu, który odpowiada za potrzeby równoważonej produkcji rolnej oraz uwzględniającej w kosztach nie tylko powstałe czynniki czysto ekonomiczne, ale także te mające charakter społeczny i ekologiczny.

Rolnictwo, użytkowane w ponad 60% ogólnej powierzchni kraju wpływa znacząco na środowisko. Działalności wdrażane w rolnictwie mogą negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe czy podziemne, glebę oraz powietrze. Nieodpowiednie stosowanie środków przemysłowych, tj. nawozów sztucznych czy środków ochrony roślin może skutkować zanikiem naturalnej fauny czy flory, zakłóceniom na poziomie gospodarki wodnej, mikroklimatu, co w konsekwencji doprowadza do zakłóceń ekoschematów. Rolnictwo wykorzystuje zasoby przyrody w procesach produkcji. Z drugiej jednak strony rolnik funkcjonujący w gospodarce rynkowej zobowiązuje się produkować zgodnie z zapotrzebowaniami społecznymi przy jednoczesnym maksymalizowaniu swojej funkcji. Poprzez osiągnięcie mikroekonomicznych celów produkcyjnych oraz ekonomicznych producentów w rolnictwie nie zawsze opiera się na celach społecznych czy środowiskowych.

Ochrona środowiska stanowi jeden z najważniejszych priorytetów polityki UE. Zasady ochrony środowiska, a także troska o dobra publiczne są bardziej pielęgnowane przepisami prawnymi, a odnosząc się typowo do działalności rolniczej funkcjonuje także wymaganie względem funkcjonowania tych gospodarstw (cross-compliance). W celu ochrony przyrody są podejmowane działania, mające na celu wprowadzenie wielogatunkowego płodozmiaru, stosowanie poplonów, założenie pasu zadrzewień oraz nasadzeń śródpolnych, ponadto wprowadzenie programów rolnośrodowiskowych czy zakazów wypalania roślinności na łąkach i pastwiskach. Głównym przedsięwzięciem ochrony środowiska, skierowanym bezpośrednio do gospodarstw rolnych, jest funkcjonujący w kraju program rolno-środowiskowo-klimatyczny, w ramach PROW.

Ponadto należy uwzględnić przedsięwzięcie inwestycyjne, związane z chowem i hodowlą zwierząt, licząc nie mniej niż 60 DJP inwentarza, zakwalifikowane do programu mogącego w znacznym stopniu oddziaływać na środowisko. Systemy ekologiczne oraz systemy produkcji integrowanej są traktowane jako preferowane systemy zagospodarowania, biorąc pod uwagę dostarczanie żywności wysokiej jakości, a także gospodarowanie mające pozytywny wpływ na jakość gleb, wód czy na bioróżnorodność.

Źródła:

1. Czechowski P, Niewiadomski A., *Ochrona przyrody w planowaniu przestrzennym w rolnictwie SIA_14_2016*
2. Góral J., Rembisz W., *Produkcja w rolnictwie w kontekście ochrony środowiska - DOI: 10.22630/RNR.2017.104.1.1*